

PODSTAWY PROCESU KARNEGO

Kryminologia 2021/2020

mgr Klaudia Grum

Zakres tematyczny ćwiczeń:

- 1) Zajęcia organizacyjne. Pojęcie i przebieg procesu karnego – 3.10.2020r.
- 2) Uczestnicy postępowania karnego. Prawa oskarżonego (podejrzanego) w toku procesu karnego. Prawo do obrony. obrońca. – 20.12.2020r.
- 3) Dowody –pojęcie, rodzaje. Przesłuchanie świadka. – 23.01.2020r.
- 4) Kolokwium zaliczeniowe – 31.01.2020r.

EGZAMIN:

- warunkiem przystąpienia do egzaminu jest uzyskanie pozytywnej oceny z ćwiczeń,
- egzamin ma formę pisemną testową,
- 40 pytań (21 pytań na zaliczenie)
- test jednokrotnego wyboru,
- lista zagadnień (pytań) egzaminacyjnych dostępna na stronach osobistych egzaminatorów.

egzamin przedterminowy:

- egzamin ustny,
- trzy pytania z listy zagadnień egzaminacyjnych (dwa z tematyki wykładu, jedno z tematyki ćwiczeń),
- termin: styczeń 2021 r. (termin zostanie doprecyzowany w późniejszym terminie),
- warunek: zaliczenie ćwiczeń na ocenę 5,0
- egzamin przedterminowy traktowany jest jak termin pierwszy,
- procedura przywrócenia terminu – Regulamin studiów.

Ćwiczenia:

- dozwolona jest **1 nieobecność**, każda kolejna wymaga zaliczenia tematu na konsultacjach (2 pytania)
- punktowanie aktywności:
3p= +0,5 oceny końcowej z ćwiczeń
- kolokwium pisemne na ostatnich zajęciach (30.01.2021r.) - 3 pytania otwarte,
- poprawa na konsultacjach - ustnie

PODRĘCZNIKI I MATERIAŁY

- Kodeks postępowania karnego–wybrane fragmenty
- podręcznik: J. Skorupka (red.), Proces karny, Warszawa 2019. inna propozycja: K. Boratyńska, Ł. Chojniak, W. Jasiński, Postępowanie karne, Warszawa 2019.
- pozostałe źródła: Konstytucja RP –rozdział II i VIII w zakresie dot. postępowania karnego Europejska Konwencja Praw Człowieka –art. 5, 6, 13

Proszę uwzględnić w toku nauki, iż znajomość wyłącznie przepisów kodeksu nie jest wystarczająca dla zaliczenia przedmiotu. Bezwzględnie konieczne jest poszerzenie wiedzy z pomocą podręcznika. Ograniczenie się do analizy treści prezentacji udostępnianych przez wykładowców również nie pozwoli na zaliczenie przedmiotu.

Konsultacje

- Terminy konsultacji zostaną wyznaczone do dnia 15.10.2021r. i wskazane na stronie internetowej.

PROCES KARNY

Prawnie uregulowany, uporządkowany zespół czynności organów państwa i innych uczestników postępowania.

To prawne przemyślana i świadomie wykreowana konstrukcja służąca zrealizowaniu założonych przez ustawodawcę celów.

Przedmiot procesu karnego

- Przedmiot procesu karnego - problem odpowiedzialności karnej oskarżonego za zarzucone mu przestępstwo.
- Odpowiedzialność karna - powinność poniesienia przez konkretną osobę konsekwencji określonych w prawie karnym za konkretne przestępstwo.

Tryby ścigania

- I. z oskarżenia publicznego
- II. z oskarżenia prywatnego

Zasada legalizmu - art. 9 kpk

Art. 9. § 1. Organy procesowe prowadzą postępowanie i dokonują czynności z urzędu, chyba że ustawa uzależnia je od wniosku określonej osoby, instytucji lub organu albo od zezwolenia władzy.

§ 2. Strony i inne osoby bezpośrednio zainteresowane mogą składać wnioski o dokonanie również tych czynności, które organ może lub ma obowiązek podejmować z urzędu.

-

CELE PROCESU KARNEGO (art. 2 k.p.k.)

sprawca przestępstwa został **wykryty** i
pociągnięty do odpowiedzialności
karnej

osoba **niewinna** nie poniosła
odpowiedzialności

zwalczanie przestępstw, zapobieganie
im,
Umacnianie poszanowania prawa i
zasad współżycia społecznego
(PREWENCJA OGÓLNA)

uwzględnienie prawnie chronionych
interesów pokrzywdzonego przy
poszanowaniu jego godności

rozstrzygnięcie sprawy w **rozsądnym**
terminie

Cele procesu karnego - art. 2 k.pk.

Art. 2. § 1. Przepisy niniejszego kodeksu mają na celu takie ukształtowanie postępowania karnego, aby:

- 1) sprawca przestępstwa został wykryty i pociągnięty do odpowiedzialności karnej, a osoba niewinna nie poniosła tej odpowiedzialności;
- 2) przez trafne zastosowanie środków przewidzianych w prawie karnym oraz ujawnienie okoliczności sprzyjających popełnieniu przestępstwa osiągnięte zostały zadania postępowania karnego nie tylko w zwalczaniu przestępstw, lecz również w zapobieganiu im oraz w umacnianiu poszanowania prawa i zasad współżycia społecznego;
- 3) zostały uwzględnione prawnie chronione interesy pokrzywdzonego przy jednoczesnym poszanowaniu jego godności;
- 4) rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło w rozsądnym terminie.

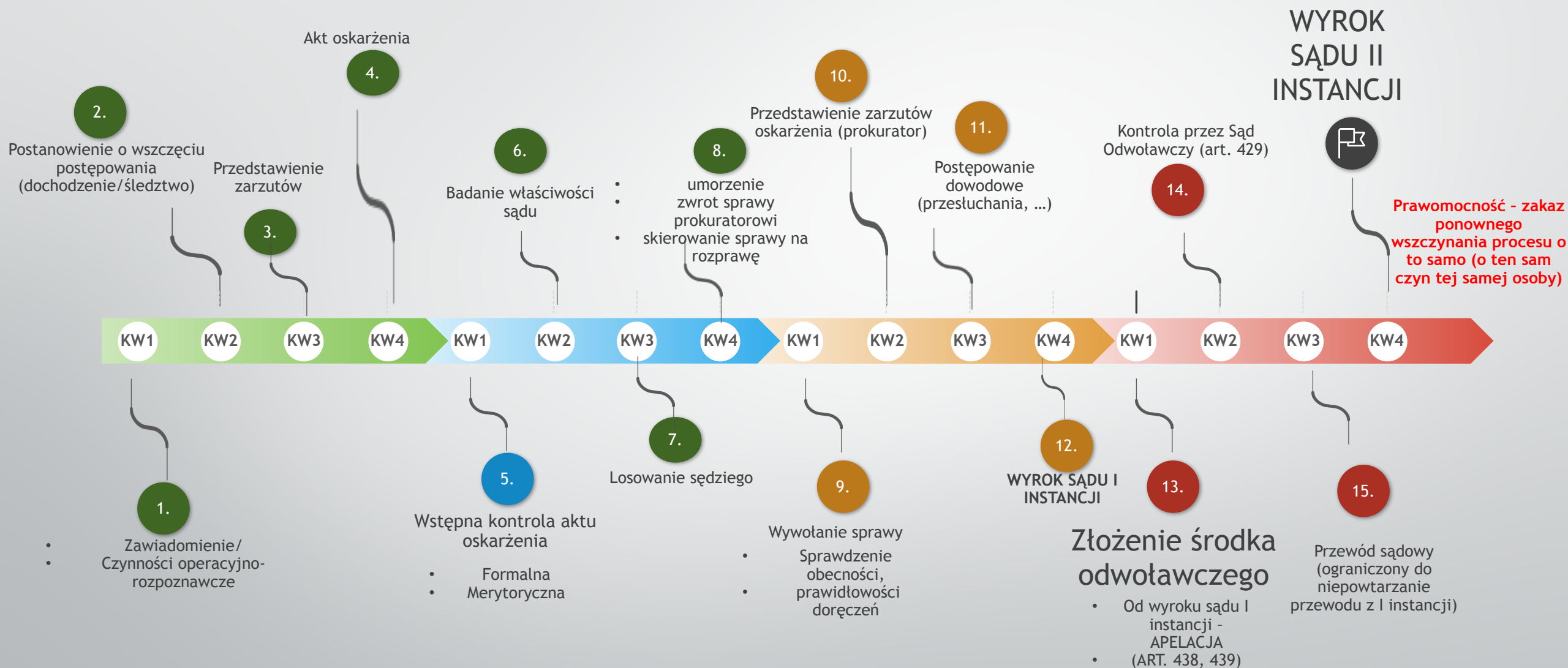
§ 2. Podstawę wszelkich rozstrzygnięć powinny stanowić prawdziwe ustalenia faktyczne.

Postępowanie przygotowawcze

Postępowanie przejściowe

Postępowanie główne

Postępowanie odwoławcze

Postępowanie przygotowawcze – I stadium procesu karnego

Cele postępowania przygotowawczego

Wykrycie i ujęcie sprawcy

Zebranie niezbędnych danych

Czy został popełniony
czyn zabroniony?
Czy stanowi on
przestępstwo?

Zebranie, zabezpieczenie i w niezbędnym
zakresie utrwalenie dowodów dla sądu

Wyjaśnienie okoliczności sprawy – ustalenie
pokrzywdzonych i szkody

Cele postępowania przygotowawczego - art. 297 k.p.k.

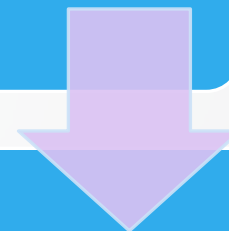
Art. 297. § 1. Celem postępowania przygotowawczego jest:

- 1) ustalenie, czy został popełniony czyn zabroniony i czy stanowi on przestępstwo;
- 2) wykrycie i w razie potrzeby ujęcie sprawcy;
- 3) zebranie danych stosownie do art. 213 i 214;
- 4) wyjaśnienie okoliczności sprawy, w tym ustalenie osób pokrzywdzonych i rozmiarów szkody;
- 5) zebranie, zabezpieczenie i w niezbędnym zakresie utrwalenie dowodów dla sądu.

§ 2. (uchylony)

•

Wiadomość o przestępstwie

Postępowanie sprawdzające/
czynności w niezbędnym
zakresie

Postanowienie o wszczęciu
postępowania
przygotowawczego

Zawiadomienie o przestępstwie - art. 304 k.p.k.

Art. 304. § 1. Każdy, dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym prokuratora lub Policję. Przepisy art. 148a oraz art. 156a stosuje się odpowiednio.

§ 2. Instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw lub do czasu wydania przez ten organ stosownego zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa.

§ 3. Zawiadomienie o przestępstwie lub własne dane świadczące o popełnieniu takiego przestępstwa, co do którego obowiązkowe jest prowadzenie śledztwa przez prokuratora, Policja przekazuje wraz z zebrany materiałem niezwłocznie prokuratorowi.

Postępowanie w sprawie – **in rem**

Postanowienie o przedstawieniu
zarzutów – **ad personam**

Postanowienie o zamknięciu/umorzeniu/
zawieszeniu dochodzenia/ wniesienie
aktu oskarżenia do sądu

Czynności sprawdzające – art. 307 k.p.k.

Organy postępowania mogą sprawdzać własne informacje o przypuszczeniu popełnienia przestępstwa albo te, zawarte w zawiadomieniu.

Czynności sprawdzające wyprzedzają postępowanie karne, ponieważ toczą się przed jego wszczęciem. Powinny być ograniczone do zbadania dopuszczalności wszczęcia śledztwa (dochodzenia). Można żądać uzupełnienia danych zawartych w zawiadomieniu o przestępstwie lub dokonać w tym zakresie sprawdzenia faktów.

Czynności sprawdzające powinny być ukończone w ciągu **30 dni**.

Po tym okresie należy:
albo wszcząć śledztwo (dochodzenie) albo odmówić wszczęcia.

Czynności sprawdzające - art. 307 k.p.k.

Art. 307. § 1. Jeżeli zachodzi potrzeba, można zażądać uzupełnienia w wyznaczonym terminie danych zawartych w zawiadomieniu o przestępstwie lub dokonać sprawdzenia faktów w tym zakresie. W tym wypadku postanowienie o wszczęciu śledztwa albo o odmowie wszczęcia należy wydać najpóźniej w terminie 30 dni od otrzymania zawiadomienia.

§ 2. W postępowaniu sprawdzającym nie przeprowadza się dowodu z opinii biegłego ani czynności wymagających spisania protokołu, z wyjątkiem przyjęcia ustnego zawiadomienia o przestępstwie lub wniosku o ściganie oraz czynności określonej w § 3.

§ 3. Uzupełnienie danych zawartych w zawiadomieniu o przestępstwie może nastąpić również przez przesłuchanie w charakterze świadka osoby zawiadamiającej.

§ 4. (uchylony)

§ 5. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio w wypadku podejmowania przez organy ścigania przed wydaniem postanowienia o wszczęciu śledztwa sprawdzenia własnych informacji, nasuwających przypuszczenie, że popełniono przestępstwo.

-

Czynności w niezbędnym zakresie -

W sytuacji, gdy okoliczności popełnienia czynu wymagają **natychmiastowego** podjęcia czynności w wypadkach niecierpiących zwłoki w celu zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa przed ich utratą, zniekształceniem lub zniszczeniem (art. 308 §1 k.p.k.)

Można przeprowadzać dowolne czynności procesowe, w tym wymagające spisania protokołu.

czas trwania: **max. 5 dni**

Czynności w niezbędnym zakresie - art. 308 k.p.k.

Art. 308. § 1. W granicach koniecznych dla zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa przed ich utratą, zniekształceniem lub zniszczeniem, prokurator albo Policja może w każdej sprawie, w wypadkach niecierpiących zwłoki, jeszcze przed wydaniem postanowienia o wszczęciu śledztwa lub dochodzenia, przeprowadzić w niezbędnym zakresie czynności procesowe, a zwłaszcza dokonać oględzin, w razie potrzeby z udziałem biegłego, przeszukania lub czynności wymienionych w art. 74 § 2 pkt 1 w stosunku osoby podejrzanej, a także przedsięwziąć wobec niej inne niezbędne czynności, nie wyłączając pobrania krwi, włosów i wydzielin organizmu. Po dokonaniu tych czynności, w sprawach, w których prowadzenie śledztwa przez prokuratora jest obowiązkowe, prowadzący postępowanie przekazuje sprawę niezwłocznie prokuratorowi.

§ 2. W wypadkach niecierpiących zwłoki, w szczególności wtedy, gdy mogłoby to spowodować zatarcie śladów lub dowodów przestępstwa, można w toku czynności wymienionych w § 1 przesłuchać osobę podejrzaną o popełnienie przestępstwa w charakterze podejrzanego przed wydaniem postanowienia o przedstawieniu zarzutów, jeżeli zachodzą warunki do sporządzenia takiego postanowienia. Przesłuchanie rozpoczyna się od informacji o treści zarzutu.

§ 3. W wypadku przewidzianym w § 2, w sprawach, w których prowadzenie śledztwa jest obowiązkowe, najpóźniej w ciągu 5 dni od dnia przesłuchania wydaje się postanowienie o przedstawieniu zarzutów albo, w razie braku warunków do jego sporządzenia, umarza się postępowanie w stosunku do osoby przesłuchanej.

§ 4. W sprawach, w których obowiązkowe jest prowadzenie śledztwa, postanowienie przewidziane w § 3 wydaje prokurator.

§ 5. Czynności, o których mowa w § 1 i 2, mogą być dokonywane tylko w ciągu 5 dni od dnia pierwszej czynności.

§ 6. W wypadkach określonych w § 1 i 2 czas trwania śledztwa lub dochodzenia liczy się od dnia pierwszej czynności.

-

```
graph LR; A((Podejrzany  
(+ obrońca))) -- "+" --> B((Pokrzywdzony  
(+pełnomocnik))); B -- "→" --> C((Strony  
PP));
```

Podejrzany
(+ obrońca)

Strony
PP

Pokrzywdzony
(+pełnomocnik)

Art. 49. § 1. Pokrzywdzonym jest osoba fizyczna lub prawna, której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przestępstwo (także instytucja państwowa lub samorządowa)

Art. 71. § 1. Za podejrzanego uważa się osobę, co do której wydano **postanowienie o przedstawieniu zarzutów** albo której bez wydania takiego postanowienia postawiono zarzut w związku z **przystąpieniem do przesłuchania** w charakterze podejrzanego.

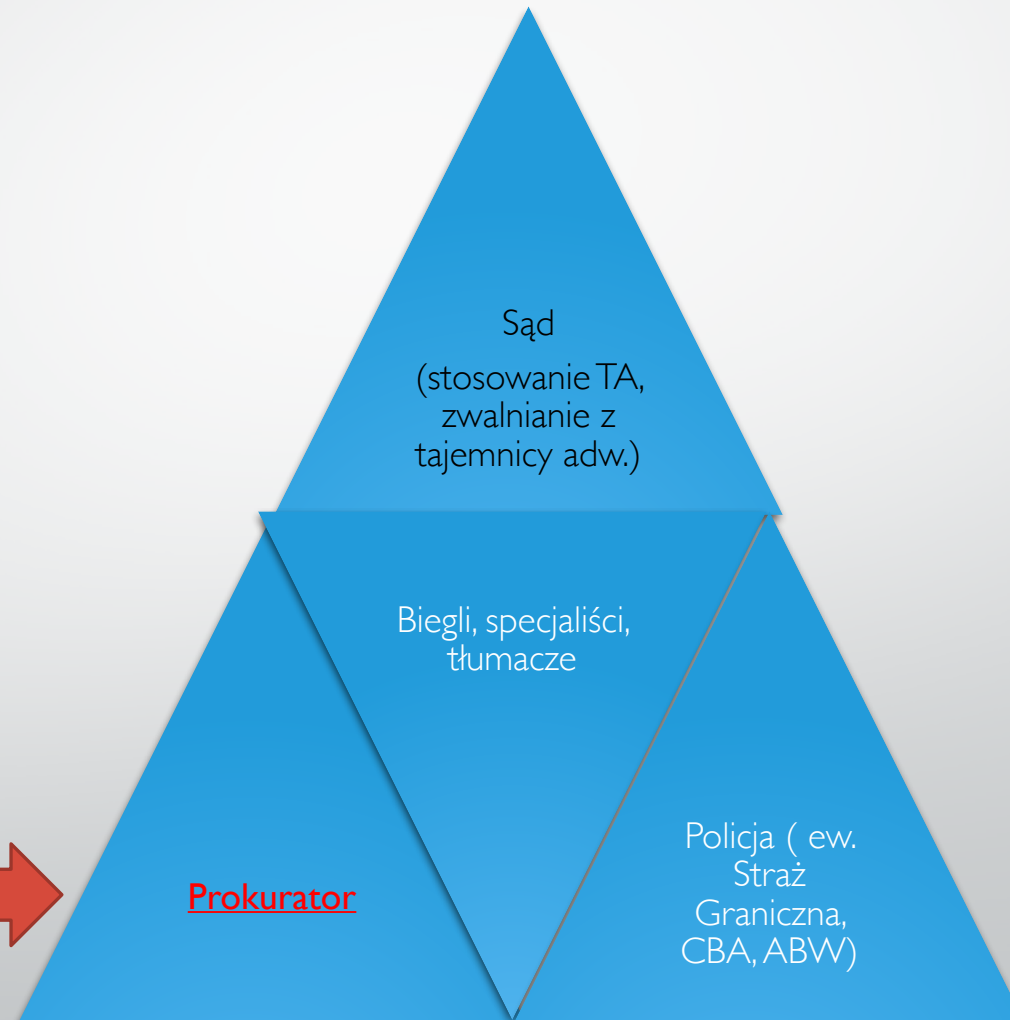
§ 2. Za **oskarżonego** uważa się osobę, przeciwko której wniesiono oskarżenie do sądu, a także osobę, co do której prokurator złożył wniosek wskazany w art. 335 § 1 lub wniosek o warunkowe umorzenie postępowania.

Art. 82. Obrońcą może być jedynie osoba uprawniona do obrony według przepisów o ustroju adwokatury lub [ustawy](#) o radcach prawnych.

Art. 83. § 1. Obrońcę ustanawia oskarżony; do czasu ustanowienia obrońcy przez oskarżonego pozbawionego wolności, obrońcę może ustanowić **inna osoba**, o czym niezwłocznie zawiadamia się oskarżonego.

Uczestnicy postępowania przygotawczego

Nadzór prokuratora nad postępowaniem przygotowawczym:

Prokurator w zakresie w jakim nie prowadzi postępowania przygotowawczego, sprawuje nadzór nad jego przebiegiem (art. 326 §1 k.p.k.). Z tytułu sprawowanego nadzoru (art. 326 §3 k.p.k.) prokurator może:

- zaznajamiać się z zamierzeniami prowadzącego postępowanie, wskazywać kierunki postępowania oraz wydawać co do tego zarządzenia,
- żądać przedstawienia materiałów zebranych w toku postępowania,
- uczestniczyć w czynnościach dokonywanych przez prowadzących postępowanie, osobiście je przeprowadzać albo przejąć sprawę do swego prowadzenia,
- wydawać postanowienia, zarządzenia lub polecenia,
- zmieniać i uchylać postanowienia i zarządzenia.

Czynności sądowe w postępowaniu przygotowawczym

podejmowanie określonych
rozstrzygnięć np.
zastosowanie tymczasowego
aresztowania

przeprowadzanie czynności
dowodowych
przewidzianych w ustawie,
np. przesłuchanie w
charakterze świadka osoby,
która w chwili przesłuchania
nie ukończyła 15 lat

rozpoznawanie zażaleń na
decyzje prokuratora

Dochodzenie

W sprawach o przestępstwo zagrożone do 5 lat pozbawienia wolności,
Szkoda nie większa niż 200 000 zł
Co do zasady, trwa **2 miesiące**

*np. bójka, pobicie z użyciem
niebezpiecznych przedmiotów*

O występki, gdy podejrzanym jest sędzia, prokurator, funkcjonariusz Policji, ... w sprawach o przestępstwa przeciwko mieniu, kiedy szkoda przekracza 200 000 zł,

Ze względu na wagę i złożoność sprawy

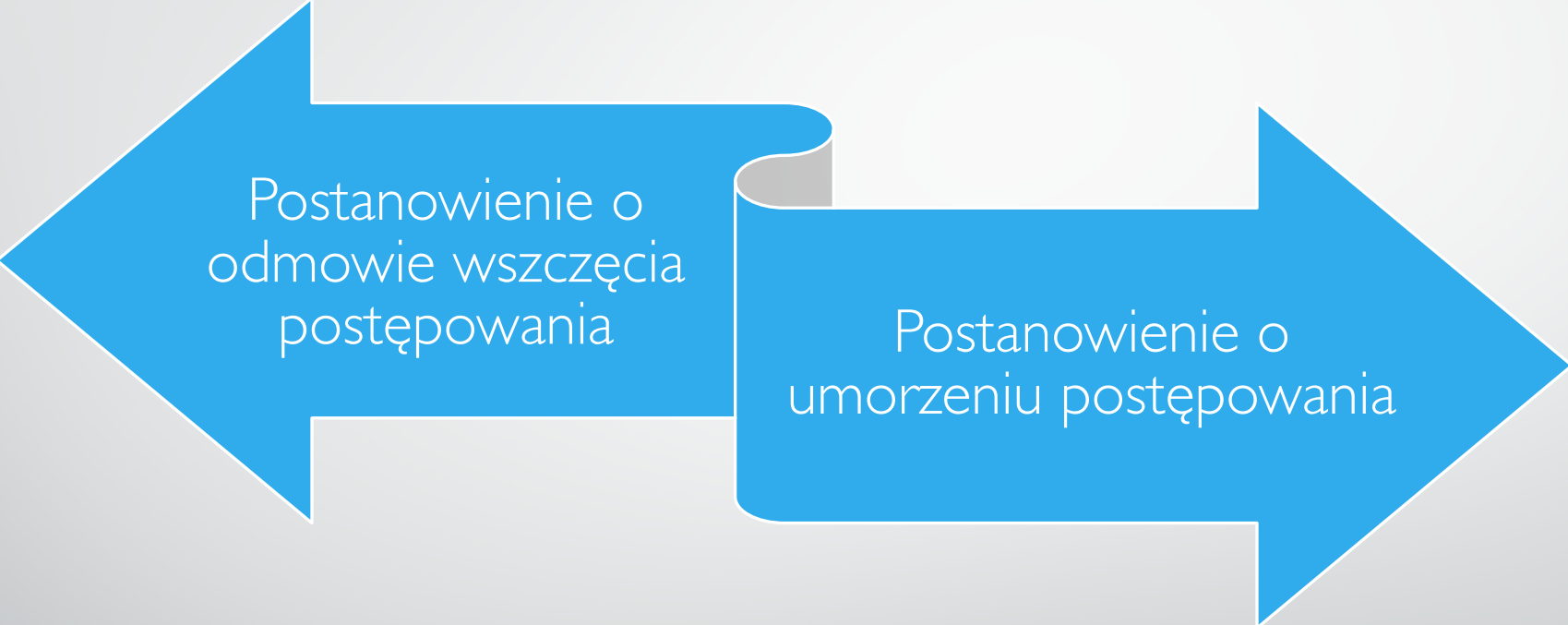
Właściwość: Sąd Okręgowy

Co do zasady, **3 miesiące** (można przedłużyć)

Śledztwo

Art. 17. § 1. Nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza, gdy:

- 1) czynu nie popełniono albo brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie jego popełnienia;
- 2) czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego albo ustawa stanowi, że sprawca nie popełnia przestępstwa;
- 3) społeczna szkodliwość czynu jest znikoma;
- 4) ustawa stanowi, że sprawca nie podlega karze;
- 5) oskarżony zmarł;
- 6) nastąpiło przedawnienie karalności;
- 7) postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończone albo wcześniej wszczęte toczy się;
- 8) sprawca nie podlega orzecznictwu polskich sądów karnych;
- 9) brak skargi uprawnionego oskarżyciela;
- 10) brak wymaganego zezwolenia na ściganie lub wniosku o ściganie pochodzącego od osoby uprawnionej, chyba że ustawa stanowi inaczej;
- 11) zachodzi inna okoliczność wyłączająca ściganie.

Postanowienie o
odmowie wszczęcia
postępowania

Postanowienie o
umorzeniu postępowania

Skargi oskarżyciela publicznego

Akt oskarżenia

Wniosek o wydanie wyroku skazującego (dobrowolne poddanie się karze – 335 kpk)

Wniosek o warunkowe umorzenie postępowania

Wniosek o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających

Jeżeli akt oskarżenia odpowiada warunkom formalnym i sąd nie przekaże prokuratorowi sprawy w celu uzupełnienia istotnych braków postępowania, stronom **doreęcza się zawiadomienie o rozprawie głównej.**

WEZWANIE OSKARŻONEGO NA ROZPRAWĘ

Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie V Wydział Karny wzywa Pana do stawienia w charakterze oskarżonego na rozprawę główną, która odbędzie się

dnia 18 lipca 2019r. o godz. 10:30 w sali nr 379

w Sądzie Rejonowym dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie przy ul. Marszałkowskiej 82 w sprawie własnej.

Obecność obowiązkowa. Oskarżony ma prawo brać udział w rozprawie. Przewodniczący lub sąd mogą uznać jego obecność za obowiązkową (art. 374 §§ 1 i 2 k.p.k.).

Oskarżony pozbawiony wolności ma prawo do złożenia wniosku o doprowadzenie go na rozprawę. Wniosek taki powinien być złożony w terminie 7 dni od daty doręczenia wezwania lub zawiadomienia. Wniosek złożony po terminie podlega rozpoznaniu, jeżeli nie powoduje to konieczności odroczenia rozprawy (art. 353 §§ 3 i 5 k.p.k.).

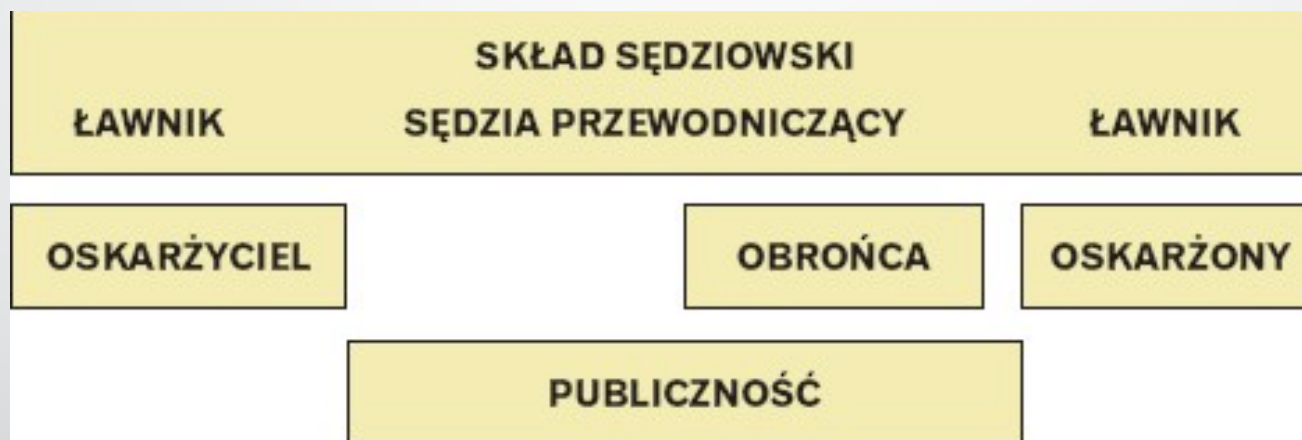
Informujemy, że sąd ustala tożsamość osoby wezwanej lub zawiadomionej na podstawie dowodu osobistego lub innego dokumentu (ze zdjęciem) stwierdzającego tożsamość.

Na zarządzenie sędziego

sporządził: Protokolant Mikołaj Wypijewski

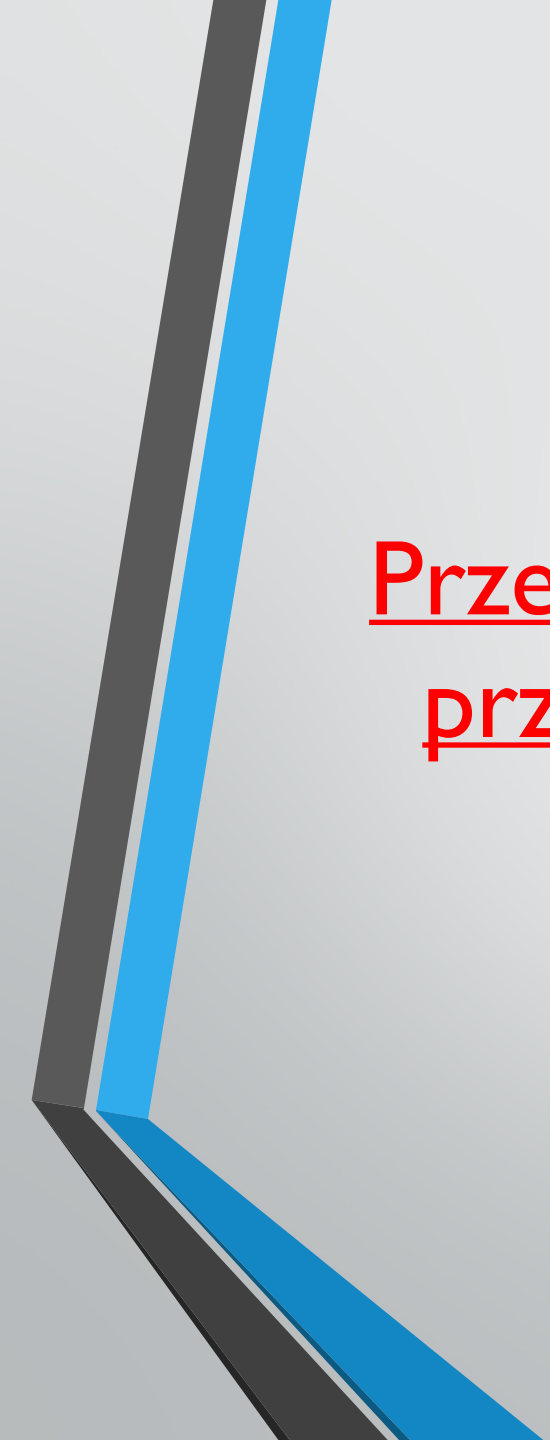
Pismo nie wymaga podpisu własnoręcznego na podstawie § 19 ust. 4 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 grudnia 2003 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej jako właściwie zatwierdzone w sądowym systemie teleinformatycznym.

Rozprawę główną rozpoczyna wywołanie sprawy.

Przewodniczący kieruje rozprawą i czuwa nad jej prawidłowym przebiegiem, bacząc, by zostały wyjaśnione wszystkie istotne okoliczności sprawy.

Przewód sądowy rozpoczyna się od zwięzłego
przedstawienia przez oskarżyciela zarzutów
oskarżenia.

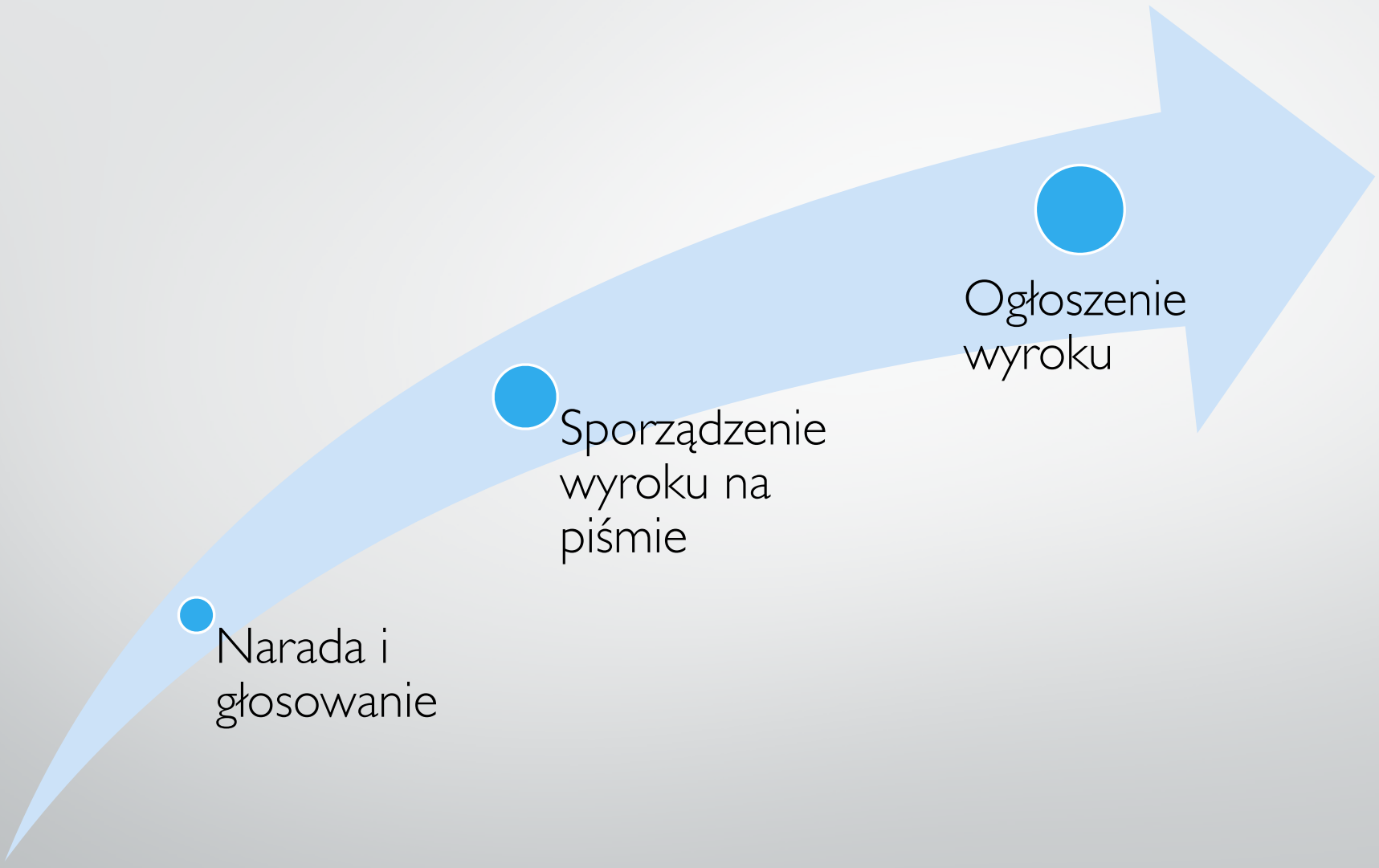
Po przedstawieniu zarzutów oskarżenia, przewodniczący **poucza oskarżonego**, m.in. o prawie do:
składania wyjaśnień,
odmowy wyjaśnień lub odpowiedzi na pytania; składania
wniosków dowodowych i konsekwencjach nieskorzystania z
tego uprawnienia.
Przewodniczący składu orzekającego **pyta oskarżonego, czy
przyznaje się do zarzucanego mu czynu oraz czy chce złożyć
wyjaśnienia i jakie.**

Jeżeli oskarżony chce złożyć wyjaśnienia, następuje jego przesłuchanie, po którym przewodniczący poucza go o prawie zadawania pytań osobom przesłuchiwanym oraz składania wyjaśnień co do każdego dowodu.

Następnie przeprowadzane są kolejne dowody w sprawie – np. przesłuchuje się świadków.

Art. 387 § 1. Do chwili zakończenia pierwszego przesłuchania wszystkich oskarżonych na rozprawie głównej oskarżony, któremu zarzucono przestępstwo zagrożone karą **nieprzekraczającą 15** lat pozbawienia wolności, może złożyć wniosek o wydanie wyroku skazującego i wymierzenie mu określonej kary lub środka karnego, orzeczenie przepadku lub środka kompensacyjnego bez przeprowadzania postępowania dowodowego.

Po przeprowadzeniu dowodów dopuszczonych w sprawie przewodniczący pyta strony, czy wnoszą o uzupełnienie postępowania dowodowego i jeśli nie wnoszą, zamyka przewód sądowy, następują głosy końcowe i ...

Narada i
głosowanie

Sporządzenie
wyroku na
piśmie

Ogłoszenie
wyroku

Organy postępowania
sądowego:

Sąd

Strony postępowania jurysdykcyjnego

- I. Oskarżyciel publiczny - art. 46 k.p.k.
- II. Oskarżyciel posiłkowy (subsydiarny i uboczny)
- III. Oskarżony

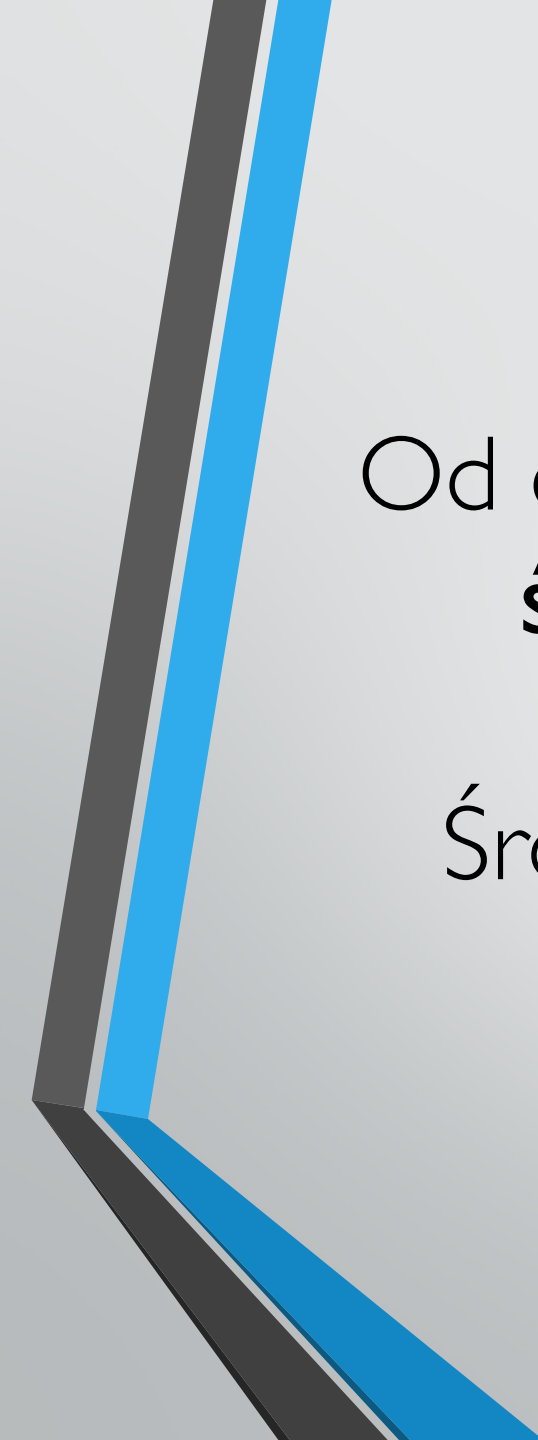
orzekanie

oskarżenie

obrona

Od orzeczenia wydanego w I instancji przysługuje
środek odwoławczy stronom oraz innym,
wskazanym w ustawie.

Środek odwoławczy wnosi się do **sądu, który
wydał zaskarżone orzeczenie.**

Środki odwoławcze:

Apelacja

Zażalenie

Przysługują od decyzji **nieprawomocnych** lub
innych niż decyzje czynności.

Na skutek ich wniesienia, wydana decyzja podlega
kontroli – co do zasady – przez organ inny niż ten,
który wydał decyzję.

Pytania egzaminacyjne:

1. Postępowanie karne – pojęcie i cele. Stadia procesu karnego.
2. Organy postępowania przygotowawczego. Nadzór prokuratora nad postępowaniem przygotowawczym i czynności sądu w postępowaniu przygotowawczym
3. Śledztwo a dochodzenie – podobieństwa i różnice
4. Wszczęcie postępowania przygotowawczego. Czynności sprawdzające i postępowanie w niezbędnym zakresie